

Mediatiedote

julkaisuvapaa 23.1.2019 kello 12.00

Talouspolitiikan arviointineuvosto

Hallituksen finanssipolitiikan linja sopii suhdannetilanteeseen.

Julkisen alijäämän pienentymisestä ja työllisyystilanteen kohentumisesta huolimatta kestävyysongelma on ennallaan. Sote-uudistus ei korjaa tilannetta.

Julkisen talouden alijäämä pienenee, mutta pitkän aikavälin näkökulmasta finanssipolitiikan tulisi olla kireämpää

Hallitus on lähes saavuttanut hallituskaudelle asettamansa finanssipoliittiset tavoitteet. Velan suhde bruttokansantuotteeseen on kääntynyt laskuun ja julkinen talous on lähellä tasapainoa vuonna 2019. Hallitus on toteuttanut suunnittelemansa säästöohjelman. Vuosien 2017 ja 2018 veronalennukset olivat kuitenkin suhdanteen näkökulmasta huonosti ajoitettuja ja vaikeuttavat julkisen talouden vakauttamista. Vuonna 2019 finanssipolitiikka kiristyy lievästi, mikä sopii hyvin vallitsevaan suhdannetilanteeseen. Julkinen talous pysyy kuitenkin rakenteellisesti alijäämäisenä ja ilman uusia toimia velkaantuminen kääntyy uudelleen kasvuun keskipitkällä aikavälillä.

Kestävyysvajetta ei kurottu umpeen, pitkän aikavälin ongelmat jäävät seuraaville hallituksille

Rakenteellisen alijäämän pienentyminen on kohentanut julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyyttä. Kestävyysvajeen laskentatavassa tehdyt muutokset ovat kuitenkin kasvattaneet kestävyysvajearviota. Valtiovarainministeriön viimeisimmän arvion mukaan kestävyysvaje on noin 4 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen, mikä on prosenttisyksikön vähemmän kuin hallituksen aloittaessa.

Kestävyysvajelaskelman taustalla oleva arvio työllisyyden kehityksestä on pessimistinen. Mikäli viimeaikainen työllisyyden kasvu osoittautuu pysyväksi, kestävyysvaje pienenee verrattuna nykyisiin arvioihin.

Kestävyysvajeearvio ei sisällä valmisteilla olevan sote-uudistuksen mahdollisia vaikutuksia. Uudistus ei kuitenkaan todennäköisesti pienennä kestävyysvajetta toivotulla tavalla.

Hallituksen työllisyystavoite saavutettiin vuoden 2018 lopulla

Työllisyys on kasvanut hallituskauden aikana nopeasti. Työllisyyskasvua on edistänyt kansainvälinen kysyntä, mutta myös hallituksen politiikka on johdonmukaisesti tukenut työllisyyden kasvua. Hallituksen toimien vaikutus työllisyyden kasvuun on todennäköisesti ollut huomattava, vaikka vaikutuksen suuruutta ei voidakaan tarkkaan arvioida.

Sote-uudistuksen vaikutukset yhä epävarmalla pohjalla

Sote-uudistuksen tavoitteet ovat kunnianhimoisia, mutta uudistuksen vaikutukset ovat tutkimustiedon valossa epävarmoja. Edelleenkin ei ole olemassa uskottavia arvioita siitä, miten uudistus kasvattaa tuottavuutta niin että uudistuksen julkisten menojen säästöä koskeva tavoite voitaisiin saavuttaa palvelujen laadusta tai saatavuudesta tinkimättä.

Uudistuksen toimeenpanon kannalta keskeisiä kysymyksiä on yhä ratkaisematta. Suoran valinnan palveluntuottajien korvausmallien laatimiseen vaadittava tietopohja on edelleen puutteellinen. Työterveyshuollon jääminen uudistuksen ulkopuolelle vaikeuttaa korvausperusteiden määrittämistä ja voi kasvattaa kustannuksia. Osa uudistuksen riskeistä voitaisiin välttää saattamalla palveluita valinnanvapauden piiriin suunniteltua asteittäisemmin.

Kokeilukulttuuri kaipaa kurinalaisuutta

Hallituskauden aikana on toteutettu lukuisia kokeiluja, mm. sosiaaliturvan, työllisyydenhoidon, ja sosiaali- ja terveydenhuollon saralla. Mahdollisten uudistusten vaikutusten arvioinnin kannalta kokeilujen suunnittelu jättää kuitenkin toivomisen varaa. Kokeiluista oppiminen vaatii että kokeilun kohderyhmällä on selkeä verrokkiryhmä, jonka avulla kokeilun vaikutuksia voidaan arvioida. Testattavien mallien tulisi olla tarkasti rajattuja ja toteuttamiskelpoisia myös todellisina uudistuksina. Kokeilujen parempi suunnittelu helpottaisi niiden käyttöä päätöksenteon tukena. Myös mahdollisuus uudistusten jälkikäteisarviointiin tulisi ottaa huomioon jo lainvalmistelussa.

Lisätiedot:

Roope Uusitalo, talouspolitiikan arviointineuvoston puheenjohtaja
roope.uusitalo@helsinki.fi, Puhelin: 040 805 4863

Seppo Orjasniemi, talouspolitiikan arviointineuvoston pääsihteeri
seppo.orjasniemi@vatt.fi, Puhelin: 0295 519 412

Raportti (luettavissa 23.1.2019 klo 12 alkaen):
www.talouspolitiikanarviointineuvosto.fi

Talouspolitiikan arviointineuvosto perustettiin vuonna 2014 talouspolitiikan tavoitteiden ja keinojen riippumatonta arviointia varten. Arviointineuvoston puheenjohtaja on prof. **Roope Uusitalo**. Muut jäsenet ovat prof. **Torben M. Andersen**, prof. **Anneli Anttonen**, prof. **Kaisa Kotakorpi** ja prof. **Mikko Puhakka**.